

გალაკტიონის პოეზიის რეცეფცია XX საუკუნის
50-იანი წლების ლიტერატურულ კრიტიკაში

A RECEPTION OF GALAKTION'S POETRY IN THE
LITERARY CRITIQUE OF THE 1950S

ლევან ბებურიშვილი

Levan Beburishvili

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი
Faculty of Humanities

საკვანძო სიტყვები: ქართული ლიტერატურა, ქართული კრიტიკა,
გალაკტიონ ტაბიძე

Keywords: Georgian literature, Georgian criticism, Galaktion Tabidze

XX საუკუნის 50-იანი წლები საეტაპო მნიშვნელობის პერიოდია საბჭოთა საზოგადოებრივი ცხოვრებისა და კულტურის ისტორიაში. ამ ათწლეულში ბევრად უფრო ინტენსიური გახდა ლიტერატურული პროცესი, ასპარეზზე გამოვიდნენ ახალი თაობის მწერლები და კრიტიკოსები, „დიდი ბელადის“ გარდაცვალების შემდეგ კი დადგა ე. წ. „დათობის“ ხანა, რომელიც ლიტერატურისა და ხელოვნების სფეროში დიდი გარდატეხის დასაწყისად იქცა.

40-იანი წლების მიწურულს გალაკტიონ ტაბიძის შემოქმედებაში, შეიძლება ითქვას, ახალი ეტაპი იწყება. ამ პერიოდში საბოლოოდ ფორმდება გალაკტიონის მეორე პოეტური რეფორმა. თვისებრივი სიახლე თვალსაჩინო ხდება როგორც თემატიკის, ისე პოეტური სტილის სფეროში; პოეტის ყურადღების ცენტრში ექცევა ზნეობრივი პრობლემატიკა. მის პოეზიაში იჭრება ირონიულ-პაროდიული ნაკადი; იცვლება პოეტური ინტონაცია; საოცარ სისადავეს აღწევს გალაკტიონის პოეტური ენა.

საინტერესოა, რამდენად შენიშნა ყოველივე ეს გალაკტიონის თანამედროვე ლიტერატურულმა კრიტიკამ და საერთოდ, რა პრობლემებით ინტერესდებოდა 50-იანი წლების გალაკტიონოლოგია.

მთლიანად, 50-იანი წლების გალაკტიონოლოგიაში რამდენიმე ძირითადი მიმართულება გამოიკვეთა:

პირველ ნაკადს ქმნის ოფიციალური საბჭოთა კრიტიკა (დ. ბენაშვილი, ს. ჭილაია, გ. ჯიბლაძე, ე. შუშანია, გ. მერკვილაძე და სხვ.), რომელიც, სოციოლოგიზმის მეთოდზე დაყრდნობით, განიხილავს გალაკტიონის შემოქმედებით ევოლუციას, უკავშირებს პოეტის პესიმიზმურ განწყობილებებს პირველი რევოლუციის დამარცხებას და ცდილობს, გალაკტიონი დასახოს იმთავითვე მებრძოლი, რევოლუციური სულისკვეთების მქონე პოეტად.

მეორე მიმართულებას ქმნიან გალაკტიონის მოწინააღმდეგე პოეტები და მათი წრის კრიტიკოსები, რომლებიც კატეგორიულად უპირისპირდებიან საბჭოთა ლიტერატურათმცოდნეების მცდელობას, ჩამოშორდეს გალაკტიონს „დეკადენტისა“ და „სიმბოლისტის“ წოდება. ისინი ხელიდან არ უშვებენ პოეტისათვის „ძველი ცოდვების“ შეხსენების შესაძლებლობას.

მესამე მიმართულებას ქმნიან ლიტერატურის ისტორიკოსები (მ. ებრალიძე, ქს. სიხარულიძე, გრ. კიკნაძე), რომლებიც თავიანთი

კომპეტენციის შესაბამისად იკვლევენ გალაკტიონის ლიტერატურულ ტრადიციასთან დამოკიდებულების საკითხს (მ. ებრალიძე – ძველ ქართულ ლიტერატურასთან, ქს. სიხარულიძე – ფოლკლორთან, ხოლო გრ. კიკნაძე – XIX საუკუნის ქართული ლირიკის ტრადიციებთან მიმართებით).

მეოთხე ნაკადად კი უნდა ვიგულოვოთ ესეისტური კრიტიკა (თ. ჭილაძე, გ. ასათიანი, ა. გაწერელია). ეს წერილები შესრულებულია ესეისტური მანერით და თავისუფალია საბჭოთა ლიტერატურათმცოდნეობისათვის ასერიგად დამახასიათებელი ტრაფარეტულობისაგან. წერილების ავტორები წინდაწინ შემუშავებული თვალსაზრისით კი არ მიდიან ლიტერატურულ ფაქტთან, არამედ ტექსტებთან ცოცხალი, უშუალო მიმართების შედეგად აღძრულ შთაბეჭდილებებს გადმოგვცემენ. ამ ნაშრომთა საერთო მახასიათებელია ის, რომ მათ ავტორებს გალაკტიონის პოეზია, უპირველეს ყოვლისა, აინტერესებთ, როგორც ლიტერატურული ფენომენი და არა როგორც გარკვეული საზოგადოებრივი ცნობიერების ასახვის ფორმა. აღნიშნული პუბლიკაციების კიდევ ერთი საერთო თავისებურება ისაა, რომ მათში ჩნდება არამ ხოლოდ გალაკტიონის პოეზიის, არამედ პოეტის ფსიქოტიპის დახასიათების მოთხოვნილებაც. ამ პუბლიკაციებში უკვე იგრძნობა ავტორთა ერთგვარი დისტანცირება შეფასების ობიექტისაგან, რაც იმით გამოიხატება, რომ კრიტიკოსები გალაკტიონის შემოქმედებას განიხილავენ არა როგორც მიმდინარე ლიტერატურული პროცესის ერთ-ერთ შენაკადს, არამედ როგორც უკვე ლიტერატურის ისტორიის კუთვნილებას, გალაკტიონს კი მიიჩნევენ რუსთველის, ილიას, აკაკისა და ვაჟას თანასწორ პოეტურ ფიგურად. ამ წერილების მიხედვით, გალაკტიონი თანამედროვეობის ერთ-ერთ გამოჩენილ პოეტად კი არ წარმოგვიდგება, არამედ შორეულ, მიუწვდომელ შემოქმედად, კლასიკოსად, რომელიც უკვე მითის ნაწილადაა ქცეული.

ლიტერატურა:

ასათიანი, გ. (1959). რაც დავიწყებით არ იბინდება. „ცისკარი“, 4, 56-68.

ბენაშვილი, დ. (1955). პოემის სპეციფიკის საკითხისათვის ქართულ საბჭოთა ლიტერატურაში. „ლიტერატურული ძიებანი“, IX, 69-79.

- განერელია, ა.** (1938). გალაკტიონ ტაბიძის ლირიკა. „მნათობი“, 4, 36-48.
- კიკნაძე, გრ.** (1957). მეტყველების სტილის საკითხები. თბილისი: თსუ გამომცემლობა.
- ნატროშვილი, გ.** (1953). გალაკტიონ ტაბიძის პოეზია, „კომუნისტი“, 12, 2-3.
- ჟღენტი, ბ.** (1959). მგზნებარე მომღერალი. „ლიტერატურული გაზეთი“, 27, 3-4.
- სიხარულიძე, ქ.** (1955). გ. ტაბიძე და ხალხური შემოქმედება. „ლიტერატურული ძიებანი“, IX, 24-36.
- ჭილაძე, თ.** (1958). გალაკტიონ ტაბიძის ლირიკის ბუნებისათვის. „მნათობი“, 7, 59-74.
- Sikharulidze, N.** (2018). Two Sketches about Georgian-Ukrainian Literary Relations. Слово і Час, (3), 37-44.

The 1950s marked a turning point in the history of Soviet public life and culture. During this decade, the literary process became much more intense, a new generation of writers and critics came to the arena, and after the death of “The Great Leader” came the era of “warming”, which became the beginning of a great change in the field of literature and art.

At the end of the 40s, it can be said that a new stage begins in the work of Galaktion Tabidze. It was during this period that Galaktion’s second poetic reform was finally formed. Qualitative novelty becomes visible in the field of both thematic and poetic style; Moral issues are the focus of the poet. An ironic-parody flow digs into his poetry; Is changing the poetic intonation; The poetic language of Galaktion achieves amazing controversy.

It is interesting to see how much all this has been noticed by Galaktion’s modern literary critique, and in general, by what problems the galaktinology of the 1950s was interested in.

Overall, several major areas of galaktinology in the 1950s have been identified:

The first stream is created by official Soviet criticism (D. Benashvili, S. Chilalaia, G. Jibladze, E. Shushania, G. Merkviladze, etc.), which, based on the method of sociology, discusses Galaktion’s creative evolution, links the poet’s pessimistic views to the defeat of the First Revolution.

The second direction is created by the poets who oppose Galaktion and the critics of their circle, who categorically oppose the attempt of the Soviet literary critics to remove Galaktion from the title of “decadent” and “symbolist”. They do not miss the opportunity to remind the poet of “old sins”.

The third direction is created by literary historians (M. Ebralidze, Ks. Sikharulidze, Gr. Kiknadze), who according to their competence study the issue of Galaktion’s relationship with the literary tradition (M. Ebralidze – with old Georgian literature, Ks. Sikharulidze – with folklore, and Gr. Kiknadze in relation to the Georgian lyric traditions of the century).

In the fourth stream we should consider essayistic criticism (T. Chladze, G. Asatiani, A. Gatsrelia). These articles are written in an essayistic manner and are free from the stereotypes so characteristic of Soviet literature. A common feature of these works is that their authors are interested in Galaktion’s poetry primarily as a literary phenomenon and not as a form of reflection of a certain public consciousness. Another common feature of these publications is that they require not only Galaktion’s poetry but also a description of the poet’s psychotype. In these publications, one can already feel the authors’ distancing from the object of evaluation, which is reflected in the fact that critics consider Galaktion’s work not as one of the tributaries of the current literary process, but as belonging to the history of literature. According to these articles, Galaktion does not even appear as one of the most prominent poets of modern times, but as a distant, inaccessible creator, a classic, who has already become the part of the myth.

References:

- Asatiani, G. (1959). Rac daviçqebit ar ibindeba [Which will not be forgotten]. *Cisxari [Tsiskari]*, 4, 56-68.
- Benashvili, D. (1955). *poemis spëcipikis saqitxisatvis kartul sabçota liçeraturashi* [For the issue of the specifics of the poem in Georgian Soviet literature]. *liçeraturuli ziebani [Literary Searches]*, IX, 69-79.
- Gatsrelia, A. (1938). *Galakñion tabizis liriça* [Lyrics by Galaktion Tabidze]. *Mnatoebi*, 4, 36-48.
- Kiknadze, Gr. (1957). *Meçqvelebis stilis saqitxebi* [Speech style issues]. Tbilisi: TSU Press.

- Natroshvili, G. (1953). Galaḡḡion ṡabizis p̄oezia, [Poetry of Galaktion Tabidze]. "ḡomunisti [newspaper: Communist], 12, 2-3.
- Zhghenti, B. (1959). Mgznebare momgherali [Passionate singer]. „liṡeraṡuruli gazeti“ [Literary Gazette], 27, 3-4.
- Chiladze, T. (1958). galaḡḡion ṡabizis liriḡis bunebisatvis [About the essence of Galaktion Tabidze's lyrics]. Mnatobi, 7, 59-74.
- Sikharulidze, K. (1955). Galaḡḡion ṡabize da ḡalḡuri šemokmedeba [Galaktion Tabidze and folk art].
- Liṡeraṡuruli ziebani“ [Literary Searches], IX, 24-36.
- Sikharulidze, N. (2018). Two Sketches about Georgian-Ukrainian Literary Relations. Слово i Час, (3), 37-44.